

**УКРАЇНСЬКА
ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ**

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Час створення УПА

Перші загони під назвою УПА-«Поліська Січ» створив на початку Другої світової війни отаман Тарас Бульба-Боровець в районі поліського Олевська для боротьби з більшовиками. У кінці 1941 року окупаційна адміністрація змусила Т.Бульбу ліквідувати «Поліську Січ», після чого він перейшов у підпілля, де створив нову повстанську формацію, спершу під подібною ж назвою, а згодом як **Українська Національно Революційна Армія (УНРА)**. Загони Т.Бульби-Боровця підпорядковувались Уряду УНР в екзилі. З Т.Бульбою співпрацювали члени ОУН під керівництвом **А.Мельника**, у яких були свої військові табори на півдні Крем'янецьчини та Володимирщини.

Восени 1942 року почали також утворюватися збройні загони ОУН на Поліссі й Волині, очолені Степаном Бандерою, що також прийняли назву УПА. Ці загони 18 серпня 1943 року роззброїли УПА-«Поліська Січ» Т. Бульби. Її організаторами були провідні члени ОУН: **Д. Клячківський, Р. Волошин, Я. Бусел**. Першим командиром УПА став **Дмитро Клячківський (Клим Савур)**, шефом штабу – полковник УНР **Леонід Ступницький (Гончаренко)**, начальником оперативного відділу став полковник УНР **Микола Омелюсік**.

Протягом зими 1942-1943 років тривала розбудова структури підпільної армії. Організаційне формування УПА, як діючого військового формування, завершилося навесні 1943 року.

Символічну дату створення УПА 14 жовтня 1942 року було затверджено проводом ОУН(Б) вже у повоєнні роки.

Структура та озброєння армії

Територіально УПА ділилася на три частини: **УПА-Північ** (Волинська, Рівненська і частина Житомирської та Київської областей); **УПА-Захід** (Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська та частини Закарпатської і Чернівецької областей) з окремою воєнною округою «Сян» (Перемищина, Холмщина, Лемківщина); **УПА-Південь** (частини Вінницької і Хмельницької областей). Групи ділилися на воєнні округи, а округи на тактичні відтинки.

Територіальні штаби УПА і деяких куренів та загонів мали такі відділи: оперативний, розвідувальний, вишкільний, політично-виховний, організаційно-персональний і тиловий. До тилового відділу належали інтендантура й Український Червоний Хрест. Командування

загонів мало таку структуру: командир, бунчужний, політичний вихователь, санітар (деколи лікар), начальник розвідки й польової жандармерії. У куренях іноді були і капелани.

Комплектування загонів відбувалося на добровільних засадах, проте на початку фахівців було мобілізовано. Щоб доповнити старшинські кадри, було організовано вишкільні курси: існували старшинська школа «Дружинники» з шестимісячною програмою, курси санітарів, медсестер, мінерів, політвихователів, адміністраторів.

Тактичною одиницею УПА був загін – сотня або курінь. Бойовий склад сотні становив **150-200 вояків**; проте зазвичай сотні були неповні. Загони було озброєно піхотною зброєю, включаючи важкі кулемети, гранатомети й протипанцерні рушниці, інколи й малі гармати. Уже за перших місяців повернення комуністичної влади було здійснено перехід до дії меншими загонами, щоб збільшити маневреність й полегшити забезпечення провізією.

Спершу в УПА існували лише функціональні ступені: курінний, сотенний, чотовий, ройовий. Згодом, ухвалою УГВР введено підстаршинські ступені: старший стрілець, вістун, булавний, старший булавний; – і старшинські: хорунжий, поручник, сотник, майор, полковник, генерал.

Ступені генерала мали Роман Шухевич і шеф генерального штабу Дмитро Грицай, ступені полковника – їх наступники на цих постах: Василь Кук і Олекса Гасин, а також командири УПА-Захід та УПА-Південь: Василь Сидор, Омелян Грабець, перший головний командир УПА Дмитро Клячківський та інші.

Зброю та однострої УПА здобувала від ворога, інколи купувала на чорному ринку. **В УПА існувала тільки піхота**, за винятком початків УПА, коли були й кінні частини та гармати. Зброя була німецького, радянського, угорського, польського, чеського і румунського виробництва.

У 1947 році було здійснено частковий розпуск загонів УПА і включено їх у збройне підпілля, іншим доручено «легалізуватися». Оперативними одиницями УПА, замість сотень і куренів, стали рої й чоти.

Чисельність підпільної народної армії визначити вкрай важко. Так, за одними даними, найбільшої чисельності УПА досягла на переломі 1943-1944 років, об'єднуючи не менше **40 000 активних борців**, у тому числі й підпільні кадри ОУН. За іншими даними, військові підрозділи УПА могли досягати одночасно близько **90 000 осіб**. Всього

ж через лави УПА та націоналістичне підпілля, на думку фахівців, пройшло не менше 500 тис. осіб.

І це були не тільки етнічні українці. В УПА воювали та виконували важливі функції представники 22 інших національностей, що переконливо свідчить про її високий авторитет народної армії. Ці національні загони при УПА були автономними, мали своє командування, прапори. Наприклад, командиром азербайджанського відділу був Чавлі, грузинського – Карло Гогія, узбецького – Шімрат. Вони формувалися, як правило, за наявності відповідної кількості бійців однієї національності. Крім названих, відомі національні загони вірмен, казахів, калмиків, киргизів, литовців, росіян, таджиків, татар, чеченців, чувашів. Найчисленнішими були литовські та грузинські (декілька сотень кожної національності), потім узбеки і вірмени. Є відомості про те, що у складі УПА боролися також білоруси та євреї. Останні розглядали своє перебування у цій армії, як справжній порятунок від фізичного знищення гітлерівцями. Тому багато євреїв подалися туди після втечі із гетто, інші були звільнені звідти українськими повстанцями. Вони позитивно зарекомендували себе не лише як прості бійці, а і як кваліфіковані лікарі. Томи «Літопису УПА» містять інформацію про героїку євреїв, що боролися в лавах УПА як проти нацизму, так і проти комунізму, і чимало їх загинуло в боротьбі за волю України і за честь єврейського народу.

Доктор, лікар **Абрагам Штерцер** і його брат Арієг та їхні сім'ї, за своїм світоглядом - переконані сіоністи, мужньо воювали в УПА, чудово володіли українською мовою. **Абрагам Штерцер** лікував як вояків УПА, так і населення, за що був дуже шанований серед українців.

Слід згадати і доктора **Самуеля Ноймана**, героя УПА. Він був відомим лікарем і лікував всіх, хто в цьому мав потребу. Великий ерудит, що вільно володів багатьма європейськими мовами, добре знав, кому допомагає. Під час Голокосту він був схоплений нацистами і кинутий у гетто, де вже перебувала його мама. Щоб врятуватися від неминучої загибелі і врятувати матір, д-р **Самуель** таємно передав листа зв'язковим УПА, а Служба безпеки повстанців зуміла вирвати лікаря та його маму з рук нацистів. З підробленими документами на псевдо «Максимович» д-р **Нейман** вступає у лави УПА, де встановлює прямі контакти із начальником штабу – **Олексою Гасином**. Десятки вояків УПА врятував цей талановитий лікар. **Самуель Нойман**

геройськи загинув у бою з енкаведистами у Чорному лісі разом з членами штабу УПА в 1945 році. І таких прикладів дуже багато.

Такі факти переконливо спростовують твердження кремлівських пропагандистів та інших антиукраїнських сил про ксенофобію та антисемітизм учасників українського визвольного руху.

Боротьба нацистів та УПА

Діяльність УПА можна цілком упевнено вважати складовою боротьби поневолених нацистами народів, яка у роки Другої світової війни набула широкого розмаху у Франції, Югославії, Польщі, Чехословаччині, Албанії, Греції, Бельгії, Данії та інших країнах. При цьому УПА була чи не єдиною в Європі підпільною армією, що не отримувала зовнішньої матеріальної, фінансової чи іншої допомоги, а орієнтувалася лише на підтримку українського населення на територіях, де вона діяла.

III надзвичайний великий збір ОУН(Б) в серпні 1943 року висунув гасло «боротьби проти імперіалізмів Берліна і Москви». Керівництво ОУН(Б) заборонило командирам загонів УПА і тереновим провідникам ОУН вступати в контакт з окупантами, бо «мости на дорозі до переговорів з німцями попалені». У відповідь на пропозиції пропонувалося завертати нацистів «до переговорів з провідником С. Бандерою, який ув'язнений в Берліні».

Тим не менш, взимку 1943-1944 років керівництво ОУН і УПА взяло курс на фактичне уникнення боїв з нацистами. Це пояснювалося наближенням лінії фронту. У першій половині липня 1944 року на установчому великому зборі Української Головної Визвольної Ради (УГВР) буда заявлено, що «політично зв'язуватися сьогодні з Німеччиною неможливо».

Нацисти робили неодноразові спроби знищити УПА військовими акціями і засобами пропаганди.

Так, зокрема, у липні-серпні 1943 року з метою знищити загони УПА, силами 10 батальйонів мотопіхоти та 10000 німецьких і польських поліцейських під командуванням генерала Еріха фон дем Бах-Залевські було проведено наступ на територію південної Волині, який провалився.

У липні 1943 року було 35 боїв, в серпні – 24, у вересні – 15. Німецькі війська втратили близько 3000 вояків убитими і пораненими, УПА – 1237 убитими і пораненими.

Восени 1943 року окупаційна влада провела новий наступ на райони, «заражені націоналістичними бандами», яким командував обергрупенфюрер СС Г. Прюцман.

У жовтні-листопаді 1943 року зафіксовано **47 боїв загонів УПА і близько 125 дрібних боїв місцевих загонів УНС (Українська народна самооборона) з нацистами**. У результаті бойових дій останні втратили близько **1500 солдатів**, загони УПА – **414 бійців**.

У роки німецької окупації, у надзвичайно важких умовах УПА навіть вдалося взяти під свою владу значні території, на які не могла ступити нога нацистів. Так, зокрема, у квітні загони УПА «Північ» звільнили від нацистів містечко **Колки** та прилеглі до нього території. Навесні 1943 року на звільненому від окупантів терені, що охоплював населені пункти Маневицького, Рожищенського, Ківерцівського районів Волинської області, Радивилівського району Рівненської області (близько **2,5 тисяч квадратних кілометрів**) постала **Колківська республіка**. Її межі в силу військових обставин змінювалися. Це самоврядне утворення стало **осередком опору нацистам**. Республіка мала ознаки державного утворення – у ній діяли українські органи влади, політично-видавничий осередок, розвивалось українське шкільництво, організовано лікарні, відкрито медичні та аптечні пункти, військову школу, пункти з виробництва продуктів харчування та товарів широкого вжитку. Діяла Служба безпеки та суд. Цей острівець свободи проіснував до **4 листопада 1943 року**. Тоді за допомогою **регулярних фронтових частин** (артилерії, танків та авіації) Колківська республіка була знищена нацистами.

Боротьба комуністичного режиму проти УПА

Для знищення УПА більшовики спочатку застосували масові бої й сутички, як, наприклад, у квітні 1944 року **триденний бій під Гурбами на Крем'янецьчині за участю близько 30 000 вояків та взимку 1944-1945 років у Карпатах**. Для знищення УПА радянський уряд кинув навіть **кілька дивізій військ НКВС**.

Взимку 1945-1946 років у Карпатах було влаштовано **велику блокаду з розташуванням військ НКВС у селах з метою не допустити допомоги населення загонам УПА та підпіллю**.

Для боротьби з УПА більшовики **вербували з місцевого населення так званих «стрибків»**. НКВС-МВС застосовували також **поширення отруєних ліків й інфекційних недуг та інше**.

Окремо слід згадати про різні методи провокацій радянських каральних органів. Передусім йдеться про **створення фальшивих**

загонів УПА. У пошуках ефективних методів боротьби НКВС-МВС широко практикували створення «спецгруп» з числа колишніх радянських партизанів та перевербованих вояків УПА, головним завданням яких було **вчинення кривавих злочинів проти місцевого населення під виглядом повстанців** з метою дискредитації українського підпілля.

Одночасно керівники уряду УРСР та КПУ зверталися із **закликом до вояків УПА складати зброю** («з повинною») за ціну помилування. Тих, хто погоджувався, НКВС включало до частин для боротьби з УПА, а згодом їх судили й висилали до концтаборів. **Відомі сім таких урядових звернень**, останнє датоване 30 грудня 1949 року. Про дії підпілля, включно з місцевими зверненнями, повідомляла радянська преса до середини 1950-их років.

Одним із способів ліквідації українського визвольного руху були **масові депортації цивільного населення, прихильного до УПА** (родини повстанців, співчуваючі тощо). Ці заходи регулювалися відповідними нормативними актами радянської влади: **31 березня 1944 року** було віддане розпорядження № 7129 про виселення «членов семей оуновцев». За своєю сутністю депортації 1944-1953 років не відрізнялися від депортацій 1939-1941 років, окрім тієї особливості, що у 1939-1941 роках виселяли осіб, чия участь в антирадянському русі була так чи інакше доведена. У 1944-1953 роках виселяли всіх хто навіть найменшою мірою міг бути причетний до визвольного руху.

Найбільша депортація населення відбулася у жовтні 1947 року. Вона увійшла в історію під кодовою назвою **операція «Захід»**. Планувалася вона ще в квітні цього ж року. **10 вересня 1947 року Рада Міністрів СРСР** ухвалила указ «Про виселення із західних областей УРСР до областей: Карагандинської, Архангельської, Вологодської, Кемеровської, Кіровської, Молотовської, Свердловської, Тюменської, Челябінської та Читинської членів родин „оунівців“ і активних бандитів, заарештованих та вбитих у боях». Операція розпочалася о шостій ранку 21 жовтня. Протягом доби виселили **26644** родини, загалом **76192** осіб: **18866** чоловіків, **35152** жінки та **22174** дитини. Майно, що належало виселеним, було конфісковано та передано колгоспам. На всіх депортованих чекали каторжні роботи в копальнях і колгоспах Сибіру.

Трагічною датою в історії УПА стала **смерть головного командира Романа Шухевича-Чупринки**, який загинув у бою 5 березня 1950 року. Завдяки проникненню у підпільну мережу

радянським органам вдалося ліквідувати у 1951-1952 роках авторитетних керівників повстанського руху – Р. Кравчука, І. Литвинчука, П. Федуна. 23 травня 1954 року був схоплений останній головнокомандувач УПА Василь Кук.

Значні людські втрати, виснаження призвели до остаточного послаблення й ліквідації повстанського руху. Проте обмежені дії УПА і підпілля на території у межах сучасної України тривали щонайменше до 1953 року, а за радянськими джерелами - до 1956 року. Є також відомості, що останній бій підрозділу УПА з підрозділом МВС відбувся 1961 року.

Окремо слід відзначити дії керівництва соціалістичної Польщі проти УПА. Так, для боротьби з українськими повстанцями польський уряд створив навесні 1946 року оперативну групу «Ряшів». У квітні 1947 року було створено оперативну групу «Вісла» під командуванням генерала С.Моссора, що мала знищити УПА на Закерзонні. Водночас польський уряд домовився з урядом СРСР про спільний наступ на УПА.

Непоправимого удару повстанському рухові на Закерзонні завдала операція «Вісла», яка почалася 28 квітня і тривала до жовтня 1947 року. За цей час фактично все українське населення було виселено зі своїх етнічних земель в основному у північні воєводства Польщі.

У важких багатомісячних боях УПА й збройне підпілля зазнали важких людських втрат, або були розбиті й розпорошені. З літа 1947 року УПА почала залишати Закерзоння: одні пішли в УРСР, інші до Західної Німеччини й Австрії. Невеликі групи діяли на опустілому Закерзонні (т.зв. «дикому полі») ще до осені 1953 року.

РОМАН ШУХЕВИЧ: БІОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ

Народився у Львові 30 червня 1907 року. Дитинство минуло у Краківці на Львівщині. 1914 року родина переїхала до Камінки-Струмислової (тепер м. Кам'янка-Бузька). Тут закінчив початкову школу.

Навчання продовжив у Львові у філії Академічної гімназії. Родинні військово-патріотичні традиції зміцнив Є. Коновалець, який у 1921-1922 роках деякий час винаймав у Шухевичів кімнату.

З 1926 по 1934 рік навчався у Львівській політехніці на дорожньо-мостовому відділі. Під час навчання активно займався спортом. На початку 1930-х років він був студентом заочного курсу Музичного інституту ім. М.Лисенка у Львові за класом фортепіано. У роки навчання у гімназії та в політехніці був активним членом «Пласту» та різних спортивних товариств.

У 1930 році, після звільнення від служби в армії, одружився з Н. Березинською. 28 березня 1933 року у них народився син Юрій. Після приходу більшовиків дружина із сином, щоб не потрапити в тюрму, перейшла кордон і добралася до Кракова, де зустрілась із чоловіком. Тут 16 жовтня 1940 року народилася їхня дочка Марія.

У 1925 році Р.Шухевич вступив у ряди УВО. Після створення ОУН Р.Шухевича було призначено бойовим референтом Крайової Екзекутиви. У 1930 році він був одним із керівників масових актів непокори – Саботажної акції, що охопила всю Галичину.

У червні 1934 року у зв'язку з убивством Б.Перацького Р.Шухевича арештовано і згодом заслано до концтабору у Березі Картузькій. На Львівському процесі над ОУН (25 травня - 26 червня 1936 року) йому інкримінували державну зраду та звинувачували у належності до Крайової Екзекутиви ОУН. Його було засуджено на три роки ув'язнення. На підставі проголошеної у 1935 року урядової амністії вийшов на волю 27 січня 1937 року.

Після звільнення заснував фірму «Фама», яка стала першою української рекламної компанією в Галичині. Вона стала легальним прикриттям для діяльності ОУН. Досить швидко Р.Шухевич став успішним бізнесменом.

Після становлення на Закарпатті Карпатської України Р.Шухевич організував фінансову допомогу для її уряду, висилає членів ОУН для діяльності в українській мілітарній організації - Карпатській Січі. Наприкінці грудня 1938 року разом з І.Бутковським нелегально перейшов кордон і дістався до міста Хуст. Тут створив

Генеральний штаб національної оборони Карпатської України. Під час нападу угорської армії брав активну участь у боях. Після окупації Карпатської України у березні 1939 року Угорщиною через Румунію і Югославію дістався до Австрії, де зустрівся з членами Проводу ОУН.

Восени 1939 року разом із родиною проживав у Кракові. Виконував функції референта зв'язку у Проводі Українських Націоналістів (ПУН) на чолі з А.Мельником.

Після поділу ОУН Р.Шухевич увійшов до складу членів **Револьюційного Проводу** й був призначений Крайовим Провідником ОУН на західноукраїнних українських землях, що за пактом Молотова-Рібентропа відійшли до Німеччини.

Весною 1941 року Провід ОУН домовився з німецьким командуванням про вишкіл військової частини Дружини Українських Націоналістів, які мали воювати на території України проти більшовиків.

Після арешту провідників ОУН у липні 1941 року Легіон, який на той час перебував біля Вінниці, відмовився від подальшої служби у **німецькій армії**. У серпні його зняли з фронту, інтернували й перевели до Німеччини. Тут українських вояків реорганізували в Охоронний батальйон. Після року служби вояки Легіону **відмовились продовжувати службу**.

З вересня 1942 року до лютого 1943 року дружина Р.Шухевича **переховувала у своєму будинку від нацистів сусідську єврейську дівчинку Ірину Райхенберг**. Р.Шухевич, використовуючи свої можливості, допоміг з виготовленням для неї нових документів на ім'я українки Ірини Рижко. Врятована жінка мешкала в Україні і померла 2007 року в Києві у віці 72 років.

Після втечі з-під німецької варти у січні 1943 року Р.Шухевич зв'язався з Проводом ОУН та приєднався до боротьби, очоливши **військову референтуру**.

У травні став членом Бюро Проводу ОУН, згодом — Головою, а у серпні 1943 року на III Надзвичайному великому зборі ОУН був обраний Головою Бюро Проводу ОУН і призначений **Головним командиром УПА**.

Під час німецької окупації переховувався переважно у лісах, а від серпня 1944 року, з приходом більшовиків – у селах. Зиму 1947 – 1948 років Р. Шухевич провів у Львові, в будинку на вул. Кривій. Від весни 1948 року до загибелі Головний командир УПА перебував у селі

Білогорща, де 5 березня 1950 року загинув у підпільній штаб-квартирі у бою з НКВС.

ІСТОРИЧНІ ДОКУМЕНТИ

Присяга вояка Української Повстанчої Армії.

Затверджена УГВР і введена наказом ГВШ ч. 7. з 1.VII.1944.

Слава Україні!

Героям Слава!

Присяга вояка

Української Повстанчої Армії

Затверджена УГВР і введена наказом ГВШ ч. 7. з 1. VII. 1944.

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролітою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому житті всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролітою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної

перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому житті всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

Універсал Української Головної Визвольної Ради

Червень 1944 р.

Український Народе!

Революційним зривом, зброєю Твоїх найкращих синів Ти здвигнув у рр. 1917-1918 на руїнах тогочасних імперіялізмів, що Тебе віками поневолювали, Храм Волі — Українську Державу.

Грізні вітри розвівали Твої переможні прапори над усіма народами України. Стогін Славути-Дніпра, рев чорноморських хвиль, шелест степової тирси і таємний шум карпатських та поліських лісів зливалися в одну симфонію з гомоном дзвонів Святософійського Собору, співали радісну пісню Перемоги волі. Віковічні Твої вороги зруйнували цей Твій святий Храм, та Ти, Український Народе, зберіг його в своїй душі, як священну Ідею предків.

І на протязі двох десятиріч Ти не дав собі її вирвати, Ти боронив її своєю боротьбою. За Ідею волі Української Землі, за власну незалежну державу Ти приніс мільйонові жертви.

Знову п'ятий рік шаліє воєнна хуртовина і лавою прокочується крізь українські землі. Здригається Українська Земля під полчищами ворожих військ.

Не за Твою волю, Український Народе, ведуть вони цей кривавий та жорстокий змаг, вони несуть тобі руїну, поневолення і смерть. В червні 1941 р. Ти заявив перед світом свою волю жити вільним державним життям у відродженій Україні. На сторожі цієї волі Ти поставив — від карпатських верхів по Дон і Кавказ — збройні кадри своїх синів — українських повстанців.

Український Народе!

Гряде доба Національних Визвольних Революцій. Поневолені народи Сходу і Заходу в своїй безперервній революційній боротьбі ждуть хвилини, щоб на руїнах ворожих їм імперіялізмів побудувати вільне життя вільних народів.

Український Народ входить у вирішальну стадію своєї визвольної боротьби. Зближається момент, на який ждали сторіччями українські покоління, момент, що в ньому вирішиться наша доля.

Сучасне українське покоління може бути горде, що саме йому доведеться в героїській боротьбі завершити будову української держави і здійснити предківський заповіт.

Велетенське завдання будови української держави вимагає ще більшого завзяття, ще більшої відданости справі, а перш за все з'єднання всіх самостійних революційних сил під одним політичним проводом.

І тому, щоб об'єднати всі національно-визвольні сили Українського Народу, щоб з одного центру керувати нашою визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати волю Українського Народу та щоб протиставитись спробам ворогів української держави розбивати єдиний самостійний український фронт,— створюється Українська Головна Визвольна Рада, яка з сьогоднішнім днем переймає на себе керівництво визвольною боротьбою Українського Народу.

В Українській Головній Визвольній Раді зібрані всі представники активно-діючих революційно-визвольних сил сучасної України та передові одиниці з українських політичних середовищ, що в сучасний момент визнали за єдиноправильну вповні незалежну платформу визвольної боротьби Українського Народу за Українську Самостійну Соборну Державу та будуть проводити її в життя.

До Української Головної Визвольної Ради можуть входити всі справді самостійні і незалежні сили України, не залежно від їх світоглядом та політично-групового спрямування, ті, котрі готові боротися за Суверенну Українську Державу.

Українська Головна Визвольна Рада є найвищим керівним органом Українського Народу на час революційної боротьби, аж до створення уряду Української Самостійної Соборної Держави.

Ми, Українська Головна Визвольна Рада, присягаємо Тобі, Український Народе:

Наша мета — Українська Самостійна Соборна Державна на українських етнографічних землях.

Наш шлях — революційно-визвольна боротьба проти всіх займанців і гнобителів Українського Народу.

Боротись будемо за те, щоб Ти, Український Народе, був володарем на своїй землі.

Будемо боротись за те, щоб усьому Українському Народові забезпечити участь у визначенні майбутнього державного устрою УССД та її конституції. Будемо боротись за справедливий соціальний лад без гніту і визиску, без большевиків і капіталістів, проти накинених ворогами кріпацьких систем.

На вітварі цієї боротьби кладемо свою працю і своє життя.

Віriamo в Твої здорові сили. Український Народе, вони є запорукою нашої перемоги.

Вітаємо боротьбу інших поневолених народів за своє визволення.

З ними, зокрема з нашими сусідами, бажаємо жити в добросусідських взаєминах та працювати у спільній боротьбі при умові пошанування ними визвольних змагань Українського Народу.

Всі національні меншини, що живуть на українських землях, закликаємо включатись в українську визвольну боротьбу, їм забезпечуємо повні громадські права в українській державі.

Український Народє!

Ми свідомі того, що грядуща боротьба буде вимагати від Тебе ще більше завзяття та героїзму, а перш за все непохитної віри в свою правду.

Віримо, що не посоромиш землі своєї!

Віримо, що будеш гідним спадкоємцем княжих дружинників і козацької слави!

Героїчна боротьба твоїх предків за Українську Державу — це для Тебе наказ.

Тому кличемо до Тебе:

Єднайсь у своїй боротьбі, кріпись у своїй вірі!

Слава Україні!

Постій, в м. червні 1944 р.
Українська Головна Визвольна Рада

Відозва Головного Командира до УПА !

липень 1946

Бійці й Командири УПА !

Від зими йде велетенський, майже безперервний натиск ворога на українське революційне підпілля та його збройні частини - УПА. Ворог докладає всіх зусиль для знищення того руху, на який орієнтуються всі гноблені люди й народи цілого СРСР. Через декілька місяців не було оселі в теренах, обнятих революційним рухом, де не стаціонував би гарнізон ославлених "внутренних войск НКВД", для "боротьби з бандитизмом". Самий "міністер внутренних дел" Круглов організував добірних старшин з цілої Росії на зимово-весняні місяці для подавлення Української Революції. Ні вдень ні вночі, не переставали переслідувати Вас, ні в день ні в ночі не залишали в спокою українське населення, щоби тільки змогти вже раз зголосити Сталіну, що українське повстання подавлене.

В парі з тим міжнародня ситуація, що під кінець 1945 р. почала сильно загострюватися й давати надію на швидкий конфлікт - не вийшла поза рямці дипломатичних зударів. Оба протилежні бльоки, радянський і англо-саксонський хоч і свідомі неминучої війни, проте не виходять ще зі стану "збройного мира". Непорозуміння на всіх нарадах, конференціях, чергуються з уступками, для відхилення негайного конфлікту або з різними "пробами" атомової бомби, чи військовими експериментами в полярних околицях. Та все це тільки гра, що може тривати зовсім коротко, а може затягнутись і на довший час. А цілий час тієї гри большевики використовуватимуть в дальшому для нищення свого найгрізнішого внутрішнього ворога - української національної революції.

Весь період від зими по сьогоднішній день видержала УПА з честю. У важкий для українського народу момент, коли сталінські гайдуки гонили його силою до славних "виборів до Верховної Ради", УПА давала збройну допомогу народові, хоч цілий край був вкритий військами НКВД. Опинившись в дуже важких ситуаціях, деякі відділи втратили навіть половину свого складу, та не було відділу УПА, що скапітулював би перед ворогом. В цій безприкладній боротьбі УПА перейшла всі сподівання, які на неї поклав нарід і революційний Провід - Українська Головна Визвольна Рада. Я гордий з того, що мені довелося очолювати ту славу армію героїв, якій рівної не знає історія України.

Поруч з десятками й сотками бійців і командирів, в цьому періоді загинув геройською смертю на важкому, відповідальному посту, шеф штабу Головної Команди УПА ген. Перебийніс, що цілі десятки літ працював над організуванням і вишколом українських збройних сил. З глибокою пошаною і смутком клонимо голови перед тінями нашого Великого Друга ген. Перебийноса. Він, цей лицар без скази, буде постійно пригадувати нам, як треба жити для України й як для Неї треба вміти вмерти.

Бійці й Командири УПА !

Коли Українська Національна Революція, що принесла волю українському народові в 1918 р., була в 1920 р. подавлена ворожою перевагою, а Українська Армія, яка до того часу діяла одноціло, великими з'єднаннями, немов розплилась - ворог був переконаний, що вона перестала існувати. А на ділі вийшло не так. Це був тільки момент переорганізування українських революційних сил, момент, коли форми широкої повстанської боротьби замінено другими формами, підпільно-конспіративними. Це був момент, коли на традиціях повстанчої боротьби, народились нові революційні організації УВО, ОУН, що протривали цілий важкий час 25-літньої окупації - нате, щоби в 1943 році знову ввести в дію широкі повстанчі акції - під назвою УПА. Ворог був певний, що Армію Визвольних Змагань знищив, та він грубо помилився. І сьогодні окупант України може знов думати, що з хвилею покінчення широких повстанчих акцій, УПА перестала існувати. Революція подавлена. Та й тим разом він грубо помиляється. Бо сьогоднішній момент, це тільки момент переставки сил, це момент переходу з одних форм боротьби в другі.

Я певний, що Ви, незламні борці-герої, вміло засвоїте собі ті нові зразки бою з ворогом, так, як скоро й вмјло опанували мистецтво партизанки. Скриті, невловимі, Ви негайними, блискавичними ударами вдаряти будете ворога там, де він того ніяк не сподівається. З питомою Вам очайдушністю й витривалістю, про яку ходять легенди по цілому світі, продовжувати будете й далі славні традиції УПА, виховувати будете своїми геройськими чинами нове, наростаюче покоління, щоби й його включити в революційну боротьбу. Ви докажіть ворогові ще раз і ще раз, що Української Революції подавити не можна, що форми боротьби, які Ви сьогодні приймаєте, це хвилеві форми; що незабаром прийде час чергового переходу до широких повстанських дій, які завершаться Вже повною побідою – створенням Української Самостійної Соборної Держави.

Вічна слава безсмертним героям, що віддали своє життя за волю України! Ні на крок не відступимо від ідей, які вони нам вказали, й за які поклали своє життя!

З честю виконаємо обов'язок, який зложив на нас наш нарід: воля або смерть! Дальшими геройськими вчинками продовжуватимемо невмирущу славу УПАрмії! Під проводом Української Головної Визвольної Ради – вестимемо дальше нещадну боротьбу проти окупанта, аж до повної перемоги!

Чупринка, Гол. Ком. УПА

**Постанова Української Головної Визвольної Ради про
визнання дня 14-го жовтня 1942 р. днем постанови Української
Повстанчої Армії (УПА) та про встановлення цього дня святковим
днем УПА.**

В м. жовтні 1942 р. на Поліссі постали перші збройні відділи, що дали початок Українській Повстанчій Армії.

1. Для зафіксування цього історичного моменту визнається день 14-го жовтня 1942 року днем постанови УПА.

2. Для вшанування цього моменту день 14-го жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святковий день УПА.

30 травня 1947.

Українська Головна Визвольна Рада

Заява Головного Командування Української Повстанської Армії

25 вересня 1947 р.

Як нам на українських землях стало відомо, деякі українські політичні групи на еміграції піддають під сумнів право Української Головної Визвольної Ради (УГВР) репрезентувати Українську Повстанську Армію (УПА); заперечують право УГВР виступати як Найвище Політичне Представництво і Керівництво українського визвольного самостійницького руху.

Ці ж еміграційні кола, використовуючи понадпартійність УПА, пробують заперечувати ту велику організаційну роль, яку відіграла ОУН, керована Степаном Бандерою, в процесі творення й росту УПА яку (ролю) ця організація продовжує відігравати і сьогодні.

У зв'язку з цим Головне Командування Української Повстанської Армії заявляє:

1. Українська Повстанська Армія постала з бойових груп ОУН (керованої С. Бандерою) в 1942 р. в умовах завзятої боротьби українського народу проти гітлерівських загарбників. На протязі 1942 - 43 рр. до УПА долучилися широкі українські народні маси. УПА стала виразно всенациональною збройною силою. Вона стала найповнішим і загальним виявом самостійницької боротьби всього українського народу. З уваги на ці обставини виникла потреба створити всенациональне політичне керівництво визвольно-революційної боротьби українського народу. Ініціативу створення такого керівництва взяла на себе УПА. Як найважливіший пункт п'ятформи для створення всенационального керівництва визвольної боротьби українського народу УПА висунула вимогу визнання потреби й доцільності активної революційної боротьби проти окупантів. На цій основі в м. липні 1944 (з конспіративних причин у всіх дотеперішніх публікаціях подавали місяць червень 1944 р.) на підпільнім з'їзді політичних діячів, що стали на висунуту через УПА п'ятформу і що були в цей час на Українських землях, утворилася Українська Головна Визвольна Рада. Перший Великий Збір УГВР прийняв постанову про доповнення складу УГВР усіма тими політичними самостійницькими партіями й окремими політичними та громадськими діячами, які в майбутньому стануть на прийнятту Першим Великим Збором УГВР П'ятформу УГВР.

2. Від моменту створення УГВР Українська Повстанська Армія підпорядковується лише УГВР і визнає УГВР за єдине своє Представництво й Керівництво. Від м. липня 1944 р. УГВР безпосередньо на українських землях практично керує УПА і в політичній і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імени УПА за кордоном уповноважене лише Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

3. Українську Головну Визвольну Раду визнає й підтримує український народ. На заклик УГВР український народ суцільно бойкотував, не зважаючи на найдикіший терор ворога, "вибори" в т. зв. верховну раду СРСР. Російсько-більшевицькі окупанти не могли зібрати навіть 10% добровільних голосів. І це власне, всенародній бойкот обидвох "виборів", проведений на заклик УГВР - це, в умовах большевицької окупації України, найкращі вибори УГВР. Цим бойкотом "виборів", як також найширшою підтримкою УПА, український народ недвозначно заявив, що він визнає УГВР за свій найвищий політичний Провід.

4. Українська Повстанська Армія понадпартійна. В ній борються всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності. Але рівночасно з цим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення й розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА. Вона скріпила її своїми високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50% усього складу УПА), вона обстоювала її політично від нападів як з боку національних ворогів України; вона доклала найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рамках УГВР.

Головне Командування Української Повстанської Армії сподівається, що ця заява принесе нашій еміграції повну ясність у висвітлених нами питаннях, і вірить, що українська як стара, так і нова еміграція потрапить стати понад вузькопартійні суперечки, потрапить гідно репрезентувати наш народ перед світом, що вона йтиме разом із скривавленим у боротьбі Краєм під керівництвом Української Головної Визвольної Ради до великої Мети – Української Самостійної Соборної Держави.

Генерал Тарас Чупринка
Головний Командир УПА